

Vlada Crne Gore je 2014. godine izravnim sporazumom bez natječaja podigla kredit za izgradnju autoceste kod kineske Exim banke u vrijednosti od 944 milijuna dolara i uz uvjet da tu autocestu gradi China Road and Bridge Corporation (CRBC). Usprkos brojnim upozorenjima da se radi o preskupoj dionici koja neće imati toliko prometa da bi ikada postala isplativa te da će ovaj sporazum gurnuti Crnu Goru u dužničko ropstvo prema Kini, Vlada se oglušivala o prigovore i počela izgradnju autoceste. Kritičari su upozoravali da je područje kojim bi ova cesta trebala prolaziti izrazito nepristupačno (strme i visoke stijene), da prolazi kroz neke od najzaštićenijih i ekološki najvažnijih područja u Europi pod zaštitom UNESCO-a i najvažnije, da trošak ne opravdava potrebe crnogorskog naroda, jer se one mogu jednako kvalitetno zadovoljiti i brzom cestom koju bi bilo lakše izgraditi i jeftinije otplatiti. Sve ovo događalo se istovremeno s upozorenjima MMF-a da bi CG trebala pričekati izgradnju autoceste do pristupanja EU kada bi im se otvorile jeftinije kreditne linije, ali i drugi nekreditni financijski instrumenti.

Crnogorski dugovi kineskim bankama ne prestaju biti temom analitičara. Činjenica da dug ove zemlje prema Kini iznosi koliko i cijeli državni proračun interesira ne samo regionalnu javnost, nego i onu preko oceana. O važnosti koju Europska unija treba imati u rješavanju ovog problema, pisao je i Washington Post, primarno iz geopolitičkih perspektiva, koji su za SAD gotovo jedini relevantni: ne dopustiti Kini i Rusiji da se približe zapadu još i više. Naše zemlje, kako historijski tako i danas, još uvijek čine razmeđu između tuđih ekonomskih i geopolitičkih interesa. Među svima njima stoji crnogorska vlada koja je pri samom kraju mjeseca marta zatražila od EU pomoć u otplati duga Kini, što je Europska komisija odbila. Time su počele spekulacije o financijskoj budućnosti Crne Gore i njezine potencijalne ovisnosti o Kini. Usprkos brojnim upozorenjima, kako piše BIRN: "Nova vlada inzistira da masovna ulaganja Kine ne predstavljaju opasnost za put Crne Gore u Europsku uniju" te dodaju kako će se strane investicije u velike infrastrukturne projekte u zemlji vjerojatno nastaviti. Prema podacima Centralne banke Crne Gore u listopadu 2020. godine, Kina je bila najveći ulagač u zemlji u 2020. godini, sa 70 milijuna eura izravnih stranih ulaganja

U politici nema racionalnosti

Najveći dio kredita crnogorske vlade kod Exim otišao je na izrazito tešku dionicu autoceste: Bar - Boljare dugu 169 km, koja između ostaloga zahtijeva tunele i mostove i sve preko UNESCO područja rijeke Tare i Durmitora. Kako navode mediji, cijena ove dionice prošle je godine narasla na 45 posto BDP-a. Dionica još nije izgrađena, njezin je rok pomaknut već dva puta, troškovi autoputa su narasli na 1.3 milijarde dolara, a usprkos svemu tome, Crna Gora ovoga ljeta treba platiti prvu ratu kredita u iznosu od 67.5 milijuna dolara. I tu nastaju

problemi. Ekonomski je Crna Gora jako patila pod teretom korona virusa budući da joj ekonomija ovisi o turizmu koji zbog globalne karantene nije uspio uprihoditi dovoljno sredstava za popunjavanje javnog proračuna, pa je ova zemlja pri kraju prošle godine morala uzeti još jedan kredit od 750 milijuna eura kako bi popunila rupe u proračunu za 2021. godinu. S ovim zajmom, javni dug CG dosegao je 91 posto BDP-a. Pritisnuta financijskim teretima, CG se, kao što smo već pisali obratila EU, koja je objasnila da ne može odgovarati za dugove zemalja kandidatkinja prema trećim stranama.

Ipak, EU brine dug Crne Gore, posebno u kontekstu drugih sličnih primjera sa kineskim infrastrukturnim investicijama, kao npr. na Šri Lanci, u zemljama Afrike i Južne Amerike, te u vrijeme kulminacije grčke krize - s atenskom lukom Pirej, što su sve primjeri kada su zemlje zbog dugova prema Kini morale prepustiti svoje strateške pozicije toj zemlji. Više nego EU, ovo brine SAD koji uporno inzistiraju na Balkanu kao jasno podijeljenoj liniji koju istočne i azijske ekonomije i ideologije ne smiju preći. Ako netko uspije uvjeriti EU da reprogramira crnogorski dug, to će prije biti SAD, nego Crna Gora.

Na kraju, ako ste skloni pomisliti da je Crna Gora nešto naučila iz cijele priče - nije. Kako piše BIRN, vlada upravo pregovara s Kinom izgradnju termoelektrane u Pljevljima na ugljen u Crnoj Gori, s obavezom vađenja i sagorijevanja ugljena u narednih 20 do 30 godina. U trenutku dok EU sve više pritišće ugljen kojemu u Europi nikako nije ostalo još toliko godina upotrebe na koliko se vlada planira obvezati, Crna Gora opet ne sluša, opet ne mari ne samo za vlastiti ekosustav, zrak, zdravlje i cijenu zagađenja, nego čak ni za ekonomske održivosti planiranih projekata. Utoliko je SAD u pravu kada preko Washington Posta i sličnih medija pritišće EU da se čvršće utabori u Crnoj Gori, no baš kao ni ova mala balkanska zemlja, ni velika europska, unija ne sluša nikoga, niti je do sada pokazala odlučnost u financiranju razvojnih i održivih projekata.

Izvor: bilten.org